

Markvartice

Obec Markvartice se nachází v Královéhradeckém kraji asi 8 km západně od Jičína. Samotná lokalita se nachází na jihovýchodním okraji obce. Poprvé je zdejší valové opevnění zmiňováno již v roce 1714 v místní farní pamětnici, kde figuruje pod názvem Žižkovy valy. První popis lokality pak přinesl v roce 1842 místní farář F. M. Vetešník (*Waldhauser 1971*, 63).

První detailní průzkum a výzkum však proběhl až v letech 1969 – 1972 pod vedením J. Waldhausera (*Waldhauser 2001*, 327). Areál má nepravidelně lichoběžníkový půdorys o rozměrech 180 (jižní strana) x 150 (severní strana) x 125 (západní strana) x 95 m (východní strana). Mohutné sypané valy bez vnitřní konstrukce jsou z východní a západní strany již zcela rozorány¹, v blízkém remízku se však dodnes dochovaly zbytky více než 5 m širokého příkopu s hrotitým dnem, které sahalo do hloubky 2,5 m pod dnešním povrchem. Přibližně ve středu východní části valu se nacházel vchod se dřevěným můstkem přes příkop (*Waldhauser 2001*, 327).

Uvnitř areálu bylo odkryto hned několik objektů. V JV rohu to byla kúlová stavba o rozměrech 6 x 4,3 m, v níž byla nalezena rozměrná maznicová deska s bílým nátěrem (*Waldhauser 1975*, 238). Zhruba uprostřed areálu byla odkryta pec v jejímž středu byla identifikována seskupení dubových (?) polen, na něž bylo nasypáno proso zbavené pluch, což autor výzkumu považoval za doklad rituálního chování. Analogii k tomuto nálezu hledal na sídlišti v Libenicích, jež zkoumali A. Rybová a B. Soudský. Ti zde učinili nález, jež interpretovali jako laténskou napodobeninu středomořského rituálního krbu (*Waldhauser 1971*, 82-84). V opačném rohu, tedy při severozápadním nároží, stála ve své době výstavnější stavba s napůl zahlobeným přístavkem. V jejích pozůstatcích byla nalezena bohatá sbírka bronzových a železných spon, bronzové kování nádoby, jehlice a malá faléra a zejména četné fragmenty keramiky (*Waldhauser 1975*, 238). Kromě zmíněných předmětů zde byl rovněž nalezen fragment pochvy meče, který by snad šlo považovat za doklad přítomnosti společenské elity (*Waldhauser 2001*, 328).

Ojedinelý nález zde představuje žárový hrob, který se nacházel v jámě o rozměrech zhruba 2 x 1 m. Patrně šlo o ostatky muže starého 50 – 60 let se skromnou výbavou. Tu tvořila železná spona, hrudka pryskyřice a pravděpodobně železná ozdobná puklice štítu. Vedle hrobu se nacházela jáma, v níž byly uloženy zlomky několika keramických mís. Obě tyto jámy byly patrně obehnaný jakýmsi ohrazením, po němž se zachoval žlábek. Tento hrob je datován do počátku 2. století př. n. l. (*Waldhauser 1975*, 238).

Významným nálezem je odkrytí části sídliště, které se nacházelo v okolí Vierreckschanze a které je s ní současné. Bylo objeveno několik polozemnic; movitý inventář tvořily převážně četné zlomky keramických nádob, kamenné brousky, přesleny, mazanice s otisky prutů a kúlů či fragmenty spon, železný nůž s kroužkovým zakončením a dvě skleněné perly. V jeho blízkosti stával, patrně v téže době, železářský okrsek, doložený četnými nálezy dyzen od měchů, několika desítek kilogramů strusky a tavicích tyglíků (*Waldhauser 2001*, 329).

Na podzim roku 2002 byla při nelegálním detektorovém průzkumu nalezena stříbrná mince. Místo nálezu bylo lokalizováno 120 m SV od SV nároží Vierreckschanze, tedy do

¹ K tomu došlo až v sedmdesátých letech, na Waldhauserově výzkumu tyto valy ještě byly patrné (*Waldhauser 2001*, 327).

plochy zdejšího sídliště. Mince má asi 3 cm v průměru a váží asi 13,5 g. Dle předběžného numismatického určení E. Kolníkové jde o tetradrachmu, datovanou do 3. - 1. stol. př. n. l., která pochází snad z Makedonie, či Příčernomoří (Waldhauser 2004, 419).

Vzhledem k poloze lokality v blízkosti nalezišť tzv. kobylské skupiny se nabízí otázka, jaký byl vztah Markvartic a zmíněné kulturní skupiny. Podobná otázka byla řešena v případě sídliště v Oknech, které zkoumala D. Dreslerová v letech 2009 a 2010. Na základě zde učiněných zjištění vytvořila tři modely vztahu zdejšího osídlení a kobylské skupiny. Model jedna říká, že Okna (a zdejší osídlení obecně) jsou součástí „keltského“ komplexu a mohou souviset s tzv. mladolátenskou kolonizací, jež proběhla hlavně v LT B2-C. Uvažuje se i o „pozdní“ kolonizaci až v LT D1, nebo o defenzivním ústupu osídlení do okrajových oblastí v době úpadku oppid. Dle modelu dva patří Okna Kobylské skupině², která by měla být exogenní populací, jejíž hmotná kultura se až na některé nuance (vodorovné rýhování keramiky na kruhu) nelišila od laténské. Třetí hypotetický model pak navrhuje, že Okna jsou odrazem způsobu sídlení a hmotné kultury smíšené populace laténské kultury a kobylské skupiny. V tomto případě by „čistá“ hmotná kultura sídel kobylské populace neexistovala a projevovala by se jako běžná kultura sídlišť laténských Čech (Dreslerová et. Al. 2013, 466-467). Tyto modely jsou sice vytvořeny pro jinou lokalitu a v případě Markvartic je tedy lze využít jen s opatrností, avšak nabízejí možnou odpověď na otázku, na kterou lze jinak odpovědět jen těžko, avšak prozatím nemůže archeologie tyto teorie ani potvrdit, ani vyvrátit.

Literatura:

Dreslerová, D. – Waldhauser, J. – Abraham, V. – Kočár, P. – Křivánek, R. – Meduna, P. – Sádlo, J. 2013: Bezdězsko – Dokesko v pravěku a laténské sídliště v Oknech. Archeologické rozhledy LXV, 535 – 573.

Waldhauser, J. 1970 -71: Výzkum čtyřúhelníkových valů a laténského sídliště u Markvartic, okr. Jičín v roce 1969. Sborník čs. společnosti archeologické 4, 61 – 88.

Waldhauser, J. 1975: Die keltischen Viereckschanzen in Böhmen. Forschungsstand und die Ergebnisse der Grabungen in Markvartice 1969–1972. Alba Regia 14, 235–244.

Waldhauser, J. 2001: Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha.

Waldhauser, J. 2004: Varia archaeologica z Pojizeří a přilehlého území. Archeologie ve středních Čechách 8/1, 409–428.

² Na lokalitě byl však nalezen pouze jeden pravděpodobně kobylský střep (Dreslerová et. Al. 2013, 566)